

Jonge Spreeuw helpt ouders bij het voeren van jongen van een volgend broedsel

In 2015 als 'ZE' geringd mannetje Spreeuw bracht twee legfels groot in de nestkast van NestkastLIVE in Alphen aan de Rijn, 25 mei 2015. *This male Starling ringed with combination "ZE" in 2015, raised two clutches in a nestbox of project "NestkastLIVE".* (Foto: Arie Kwakernaak)

Gert Ottens, Albert de Jong & Arie Kwakernaak

2014 werd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland (met medewerking van het Vogeltrekstation) uitgeroepen tot *Jaar van de Spreeuw*. In dat kader werd onder meer een onderzoek uitgevoerd naar broedsucces en jongenoverleving van Spreeuwen *Sturnus vulgaris*. Onderdeel van dat onderzoek was een project waarbij 100 spreeuwennestkasten, voorzien van camera's, verspreid over Nederland (en in verschillende biotopen) werden opgehangen en (vooral) jongen werden gekleur-ringd. Stichting NestkastLIVE had al twee spreeuwenkasten voorzien van camera's en deze aangemeld om mee te nemen in dit onderzoek. De lotgevallen van deze spreeuwenlegfels werden door vrijwilligers gevolgd en broedbiologische gegevens werden via nestkaarten verzameld. Dit deel van het onderzoek werd in 2015 voortgezet, veelal op dezelfde adressen, om verschillen tussen broedseizoenen mee te kunnen nemen en hiermee een robuustere dataset te krijgen. Het broedseizoen van 2015 had een verrassing in petto, die hierna wordt beschreven.

Waarnemingen in juni 2015

Eén van de camerakasten van NestkastLIVE hangt sinds 2011 op een balkon in Alphen aan den Rijn ZH en kon in 2014 meteen meedoen aan het onderzoek. NestkastLIVE zendt de beelden van deze kast en andere nestkasten live uit via www.nestkastlive.nl. De camerakast in kwestie hangt op de vijfde etage en de invliegopening is gericht op het zuiden, in de schaduw en beschutting van een balkon. De omgeving kan worden getypeerd als stedelijk met parkachtig groen (gazons en verspreide bomen) in de directe omgeving.

Bij het volgen van nesten met een webcam komen soms bijzondere gedragingen in beeld. Zo ook in de kast van NestkastLIVE, waarin in 2015 een paartje Spreeuwen succesvol broedde; de jongen vlogen op 20 mei uit. Op 28 mei begon hetzelfde paar hier aan een tweede legsel. Vrouw Spreeuw, in 2014 gekleur-ringd als groen XG, bracht in dit tweede legsel (samen met haar partner, in 2015 gekleur-ringd als groen ZE), drie jongen groot uit vier eieren. Op 15, 18 en 27 juni werd waargenomen (en vastgelegd) dat één van de jongen van het eerste legsel (met kleuring

groen ZH) enkele keren de jongen van het tweede legsel voerde. In het filmpje is te zien dat de vogel voer aanbrengt, het nest wat herschikt en een poepzakje afvoert. ZH voerde in ieder geval op 15 juni alle jongen van het tweede legsel (nestkastlive.nl/Spreeuw2). Op 18 juni werd door waarnemingen rondom de kast duidelijk dat het jong zelf het voedsel opzocht en naar de kast bracht. ZH ging ook wel bij de nestkast zitten om zo de ouders op te wachten en zelf geregeld gevoerd te worden. Deels at de vogel dit voedsel zelf op, de rest voerde het aan de jongen in de nestkast. ZH gaf dus ook voedsel door. Op 19 juni werd daarnaast waargenomen hoe het jong met nestmateriaal binnenkwam en dit in het nest verwerkte. De helper deed dus ook aan nestonderhoud.

'Helper-bij-het nest'

Dankzij de camerabeelden en de kleurring is het gedrag van deze 'helper-bij-het-nest' nauwkeurig vastgelegd. Dit verschijnsel van een juveniele vogel die helpt bij het grootbrengen van andere nestjongen is bij Spreeuwen waarschijnlijk een erg zeldzaam fenomeen. Zowel Cramp & Perrins (1994)

als Feare (1984) en Gallacher (1978) maken er geen gewag van. Glutz von Blotzheim & Bauer (1993) noemen één gepubliceerd geval van een pas uitgevlogen jong dat zelf nog werd gevoerd en waarschijnlijk voedsel doorgaf aan de nestjongen van het tweede legsel van zijn ouders (Warden 1975). Verder is waargenomen dat spreeuwenouders door (vrouwelijke) eenjarige vogels werden geholpen, waarbij deze vogels de jongen ook voerden (Berthold 1966). Skutch (1935) introduceerde de term 'helper-bij-het-nest' en beschrijft verschillende vormen van hulp bij het nest (Skutch 1961). Een juveniele vogel die zijn ouders helpt bij het voeden van jongen van een tweede legsel is volgens Skutch te benoemen als '*immature intraspecific helper*' (onvolwassen helper van dezelfde soort).

In tegenstelling tot hulpgedrag is ook wel vastgesteld dat pas uitgevlogen Spreeuwen andere nesten binnendrongen om daar het voedsel voor zich op te eisen, zodat de jongen in het nest stierven (Glutz von Blotzheim & Bauer 1993). Het in deze mededeling beschreven geval is dus in meerdere opzichten bijzonder en waarschijnlijk nog niet eerder gedocumenteerd (Joost Tinbergen).

Stichting NestkastLIVE

Stills van webcambeelden in spreeuwnestkast: juveniele Spreeuw ZH voert jongen van het tweede legsel. Alphen aan den Rijn, 15 juni 2015. De beelden zijn terug te zien op nestkastlive.nl/spreeuw2, door te klikken op 'archief'. Stills of webcam images: juvenile Starling ZH feeds nestlings of the second brood in the nestbox where it had been raised. The images can be found on nestkastlive.nl/spreeuw2, by clicking on 'archief'.

Vooral bij verschillende Afrikaanse spreeksoorten zijn helpers-bij-het-nest eerder regel dan uitzondering (Feare & Craig 1999). Dit zijn dan vaak soorten met een vorm van 'cooperative breeding', waarbij verwante en/of niet verwante vogels van dezelfde soort in groepen leven en helpen met het grootbrengen van de jongen (soms/vaak van één broedpaar). Een voordeel voor de ouders is dat de kans op uitvliegen van de jongen groter wordt, terwijl de helpers door zelf niet te broeden de krachten sparen, zo wordt wel aangenomen (Brown 1987). Nu is aangetoond dat dit hulpgedrag ook bij Spreeuwen voorkomt, is het de vraag of zo'n eigenschap zich in de populatie zal verspreiden, als het voordelig wordt voor jongen om hun ouders te helpen. Zo lijkt onze Spreeuw meer op al die andere spreeksoorten, die wel helpers hebben, dan we dachten (Joost Tinbergen).

LITERATUUR

- Berthold P. 1966. Zum Verhalten nichtbrütender einjähriger Stare. Vogelwarte 23: 231-232.
- Brown J. L. 1987. Helping and communal breeding in birds: ecology and evolution. Princeton University Press, Princeton.
- Cramp S. & C.M. Perrins (red.) 1994. Birds of the Western Palearctic, deel 8. Oxford University Press, Oxford.
- Feare C. 1984. The Starling. Oxford University Press, Oxford.
- Feare C. & A. Craig 1999. Starlings and Mynas. C. Helm, London.
- Gallacher H.P. 1978. De spreek. Het Spectrum, Utrecht.
- Glutz von Blotzheim U.N. & K.M. Bauer (red.) 1993. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, deel 13/III. AULA Verlag, Wiesbaden.
- Skutch A.F. 1935. Helpers at the nest. Auk 52: 257-273
- Skutch A.F. 1961. Helpers among birds. Condor 63: 198-226
- Warden P. 1975. Probable feeding of young Starlings of second brood by fledged juvenile. British Birds 68: 161.

Gert Ottens, Vogelbescherming Nederland, postbus 925, 3700 AX Zeist; gert.ottens@vogelbescherming.nl

Albert de Jong, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Postbus , 6525 ED Nijmegen; albert.dejong@sovon.nl

Arie Kwakernaak, Stichting NestkastLIVE, Preludeweg 504, 2402 HR, Alphen aan den Rijn; info@nestkastlive.nl

Juvenile Common Starling *Sturnus vulgaris* helps its parents feeding young of the second brood

This short note describes the behaviour of a juvenile Common Starling from a first brood, helping its parents with feeding nestlings of the second brood. The feeding activities of the juvenile, which was colour-ringed and therefore individually recognisable, were recorded by a small camera in the nestbox. On 15, 18, 19 en 27 June 2015, the juvenile was recorded at the nest where it was raised. On the 15th it was feeding all four nestlings of the second brood. On the 18th visual observations around the nestbox confirmed that the juvenile collected food around the nest and brought the food to the nestbox. The bird was also seen begging near

the nest. Once fed by its parents it passed some food to the nestlings. It also took nesting material into the nestbox and helped maintain the nest.

This specific behaviour can be classified as immature intraspecific help, a form of cooperative breeding. In literature, we found only one possible example of a juvenile Common Starling passing given food to nestlings of a second brood. As far as we know, help-at-the-nest by a juvenile, both collecting food for and feeding a second brood, has never been described for this species.